

PHÂN TÍCH VÀ DỰ BÁO ĐỂ KHẮC PHỤC TÁC ĐỘNG KHỦNG HOẢNG KINH TẾ THẾ GIỚI Ở TRUNG QUỐC

TS. Nguyễn Quán^(*)

Trung Quốc, như chúng ta đều biết cho đến nay, không chỉ là nước đông nhất thế giới, mà còn là một quốc gia có vị thế rất quan trọng về kinh tế trên thế giới (ở đây không bàn tới các lĩnh vực chính trị, quốc phòng, khoa học - kỹ thuật,...), khi GDP đã đạt hơn 3 nghìn tỷ USD, đứng thứ 3 trên thế giới, và tốc độ tăng trưởng kinh tế cả mười năm nay luôn ở mức cao nhất thế giới (từ 2005 đến 2007, mỗi năm đều tăng trên 10%); khi tổng trị giá xuất khẩu đã vượt qua con số 10 nghìn tỷ USD, đứng thứ 2 trên thế giới; dự trữ ngoại tệ: 1950 tỷ USD - đứng đầu thế giới và sở hữu 696,2 tỷ USD trái phiếu Chính phủ Mỹ, tính đến cuối tháng 12 năm 2008;... Với nền kinh tế như vậy, dường như có cảm giác Trung Quốc sẽ không chịu nhiều tác động của khủng hoảng tài chính quốc tế tới đất nước, nhưng thực chất sự hội nhập quốc tế của Trung Quốc khá lớn, khá sâu,... do đó khủng hoảng tài chính quốc tế đã tác động không nhỏ tới nền kinh tế - xã hội Trung Quốc.

Từ các tài liệu thống kê theo dõi thường xuyên, kịp thời trong phạm vi có thể chấp nhận để có thể làm căn cứ phân tích, đánh giá tác động đến nền kinh tế Trung Quốc dưới đây:

Khẳng định “Hệ thống ngân hàng Trung Quốc không bị ảnh hưởng lớn”, tại sao lại có

đánh giá quan trọng này, bởi khủng hoảng tài chính quốc tế bắt đầu bùng lên (từ tháng 9/2008 ở Mỹ) và lan toả nhanh chóng ra các nước trên thế giới từ lĩnh vực ngân hàng, bảo hiểm. Với Trung Quốc, với sự giám sát theo Luật các hoạt động thuộc lĩnh vực này, Trung Quốc khẳng định tính thanh khoản ổn định ở mức chấp nhận (với cả trong và ngoài nước), tuy nhiên không tránh khỏi những ảnh hưởng nhất định với không ít các ngân hàng có các đối tác là các ngân hàng ở các nước đang chịu tác động mạnh mẽ của cuộc khủng hoảng, các đối tác đầu tư trực tiếp vào Trung Quốc, các nước có quan hệ buôn bán với Trung Quốc,... như Mỹ, Tây Âu, Nhật Bản,...

Khẳng định “ảnh hưởng bất lợi của khủng hoảng tài chính đối với kinh tế Trung Quốc chủ yếu theo hai kênh: 1. Khủng hoảng lòng tin làm biến động giá bất động sản... 2. Xuất khẩu giảm tốc độ tăng trưởng ảnh hưởng bất lợi tới nền kinh tế thực Trung Quốc” (Xem 1. Tài liệu tham khảo)

Với khủng hoảng lòng tin làm biến động giảm giá bất động sản: Với đánh giá sụt giảm giá bất động sản và biến động trên thị trường tài chính gây ra khủng hoảng lòng tin của nhà đầu tư với Trung Quốc chính là sự phản ứng nhạy cảm của thị trường chứng khoán (TTCK), thị trường bất động sản

^(*) Chuyên gia, Trung tâm Thông tin và Dự báo Kinh tế - Xã hội quốc gia (NCEIF)

(TTBĐS) trước tiên với: Chỉ số TTCK trên thị trường Thượng Hải với biểu đồ giảm liên tục từ đầu năm đến nay, giảm tới trên 60%. Mức giảm của lượng giao dịch thành công trên TTBĐS từ tháng 1-10/2008 giảm 16,5%, giá trị bán giảm 17,4%. Diện tích kinh doanh thương mại hoàn thành, nhưng không bán được, nên diện tích không sử dụng tăng 13,1% so với cùng kỳ, diện tích nhà ở bỏ không cũng tăng 18%. Trong khi đó giá bán nhà tại 70 thành phố lớn và trung bình tốc độ tăng giảm nhanh: thí dụ, quý I tăng 11%, quý II tăng 9,2%, quý III tăng 5,3%, tháng 10 chỉ tăng 1,6%. Hiện nay, những thông tin bằng số liên quan đến TTBĐS Việt Nam gần như là không có, còn với Trung Quốc với phạm vi tổng hợp trên 70 thành phố lớn đến hết tháng 10 cũng là điều đáng suy nghĩ về thống kê trong lĩnh vực TTBĐS ⁽¹⁾.

Xuất khẩu giảm tốc độ tăng trưởng ảnh hưởng không nhỏ tới nền kinh tế: sau khi loại trừ nhân tố giá cả, tốc độ tăng trưởng xuất khẩu các quý trong năm 2008 giảm liên tục: quý I: 11,2%, quý II: 11%, quý III: 9%,...

Để đánh giá ảnh hưởng bất lợi của khủng hoảng tài chính quốc tế tới toàn nền kinh tế, Trung Quốc đã tính toán mô phỏng nền kinh tế Trung Quốc bằng “*Mô hình đa bộ ngành kinh tế vĩ mô Trung Quốc*” cho các năm 2008 và 2009 và xây dựng theo *hai kịch bản* (nếu như không có gói dự án và nếu thực hiện dự án):

Xuất khẩu tiếp tục giảm mức tăng trưởng “tốc độ tăng của xuất khẩu năm 2008 và 2009 chậm so với dự báo cơ bản lần lượt là 9 và 8 điểm %”. Như chúng ta đã biết, cơ cấu hàng hoá xuất khẩu của Trung Quốc

cho đến nay các sản phẩm xuất khẩu có hàm lượng lao động nhiều vẫn chiếm tỷ trọng lớn, chính vì vậy, “tác động lớn nhất vào kinh tế Trung Quốc là việc làm, do thương mại thu hẹp chủ yếu nhằm vào các doanh nghiệp tập trung lao động, số lượng việc làm bị cắt giảm trong hai năm ước khoảng 25 triệu người, người lao động làm công xuất thân từ nông dân là nhóm thiệt hại chủ yếu”. Chính phủ Trung Quốc cũng quan ngại những bất ổn xã hội có thể phát sinh trong bối cảnh hàng triệu người đang mất việc làm, hàng triệu người đến tuổi lao động, hàng vạn sinh viên ra trường không có việc làm do khủng hoảng kinh tế, bên cạnh việc thực hiện gói kích cầu trên, và gần đây Chính phủ Trung Quốc đã có kế hoạch trong 6 tháng đầu năm 2009 sẽ tổ chức các lớp tập huấn tại Bắc Kinh cho hơn 3000 lãnh đạo cơ quan công an cấp huyện về kỹ năng duy trì ổn định xã hội, phát triển kinh tế ở các địa phương.

Đầu tư tài sản cố định trong hai năm sẽ giảm lần lượt 7,6 và 5,6 điểm %. Tiêu dùng năm 2008 giảm 0,8 và 2009 giảm 1 điểm % (trong khi dân số vẫn tăng).

“Tốc độ tăng của xuất khẩu, đầu tư, tiêu dùng ảnh hưởng khá lớn tới khu vực công nghiệp và toàn nền kinh tế” và tác động của suy giảm của ngành công nghiệp (cũng như các ngành khác) sẽ như thế nào, nếu như không có các giải pháp ứng phó kịp thời (không có), và trường hợp có giải pháp (có) (?). Bằng Mô hình trên, sẽ thấy rõ sự giảm tốc độ tăng trưởng của ngành công nghiệp và từ đó kéo theo giảm tốc độ tăng trưởng GDP (điểm %):

	2008		2009	
	Có	Không	Có	Không
Giảm tốc độ tăng trưởng CN	6	10,3	5,6	9,1
Giảm tốc độ tăng trưởng GDP	2,8	7,5	2,6	6,5

Tốc độ tăng trưởng bình quân kinh tế Trung Quốc trong cả thời kỳ 2003-2007 là 19,8% năm, nhưng do ảnh hưởng của khủng hoảng tài chính dự tính cả năm chỉ tăng trưởng 9,3%, tức giảm 2,6 điểm % so năm trước (thực tế, tốc độ tăng GDP 9 tháng đầu năm 2008 tăng 9,9% còn quý IV chỉ tăng có 6,8% - mức thấp nhất kể từ năm 1990 đến nay - Nhân Dân, ngày 17/2/2009). Trong quá trình phân tích, còn chỉ rõ sự giảm thiểu tốc độ tăng trưởng công nghiệp quốc doanh là nhanh nhất, và một số ngành công nghiệp quan trọng cũng ở tình trạng suy giảm này. Ngoài ra, do tổ chức thống kê kịp thời, nên có đây các số liệu phân theo hàng tháng từ cuối 2007 đến tháng 10/2008 về các chỉ tiêu: M1, M2, thu ngân sách, tín dụng bằng đồng NDT trong các tổ chức tài chính, kim ngạch xuất/nhập khẩu, Giá trị bán lẻ hàng hoá tiêu dùng, Vốn đầu tư thực hiện, ...

Trên cơ sở phân tích, trong đó có sử dụng mô hình Chính phủ Trung Quốc đã đưa ra Giải pháp chính sách ứng phó với khủng hoảng của Trung Quốc nhằm khống chế giá cả leo thang, duy trì phát triển tương đối nhanh cùng các chính sách duy trì tăng trưởng mở rộng không ngừng “để hạn chế những ảnh hưởng bất lợi của môi trường kinh tế quốc tế tới Trung Quốc, cần thực hiện chính sách vĩ mô linh hoạt thận trọng nhằm ứng phó với tình hình thay đổi phức tạp. Hiện thời cần thực hiện chính sách tài chính tích cực và chính sách tiền tệ nới lỏng

thích hợp, tung ra gói giải pháp mở rộng nhu cầu nội địa có sức nặng hơn”.

Mười gói giải pháp với 4000 tỷ NDT sẽ tiếp tục kích cầu nội địa, thúc đẩy kinh tế tăng trưởng hiện nay:

- Đẩy nhanh xây dựng công trình an cư đảm bảo đời sống, với giá trị đầu tư: 280 tỷ NDT;
- Đẩy nhanh xây dựng cơ sở hạ tầng nông thôn, với giá trị đầu tư: 370 tỷ NDT;
- Tăng nhanh xây dựng cơ sở hạ tầng quan trọng như đường sắt, đường bộ, sân bay, với giá trị đầu tư: 1800 tỷ NDT;
- Phát triển nhanh y tế, văn hoá giáo dục, với giá trị đầu tư: 40 tỷ NDT;
- Tăng cường xây dựng môi trường sinh thái, với giá trị đầu tư: 350 tỷ NDT;
- Đẩy nhanh điều chỉnh cơ cấu và tự chủ đổi mới; với giá trị đầu tư: 160 tỷ NDT;
- Đẩy nhanh các công tác tái thiết sau thiên tai ở nơi xảy ra động đất; với giá trị đầu tư: 1000 tỷ NDT;
- Nâng cao thu nhập dân cư tại nông thôn và thành phố;
- Thực thi toàn diện cải cách chuyển đổi thuế giá trị gia tăng; với giá trị đầu tư: 120 tỷ NDT;
- Tăng cường hỗ trợ tài chính đối với tăng trưởng kinh tế.

Trong 4000 tỷ NDT kích thích đầu tư trong nước, sẽ có khoảng 1180 tỷ đầu tư của Chính phủ, phân bổ: quý IV năm 2008: khoảng 100 tỷ NDT, năm 2009: 500 tỷ NDT, và năm 2010 ước khoảng: 580 tỷ NDT. Để thực hiện gói giải pháp có hiệu quả, Chính phủ Trung Quốc cũng đề ra các biện pháp rất cụ thể, trong đó có các biện pháp chống tham nhũng trong quá trình do lượng đầu tư lớn sẽ thực hiện trong hai năm và trên nhiều lĩnh vực khác nhau ở nhiều địa phương trên toàn quốc.

Mô phỏng hiệu quả của gói phương án kích thích nền kinh tế

Tiếp tục sử dụng Mô hình đa ngành kinh tế vĩ mô Trung Quốc, trước hết là từ đầu tư và hiệu quả đầu tư, cùng với giả định năm 2009, nền kinh tế Mỹ, Châu Âu, Nhật Bản tiếp tục rơi vào suy thoái, nền kinh tế thế giới chỉ tăng trưởng 2%, giá dầu và giá lương thực tuy có biến động theo hướng giảm so với 2008 cùng với việc Trung Quốc thực hiện tốt mười giải pháp đầu tư, thì năm 2009 triển vọng kinh tế Trung Quốc năm 2009 sẽ là:

Tăng trưởng danh nghĩa đầu tư tài sản cố định đạt 19% so với năm trước (trong đó 10,4 điểm % do thực hiện các dự án kích cầu trong nước của Chính phủ);

Tổng mức bán lẻ sản phẩm tiêu dùng xã hội đạt khoảng 16%, giảm 5 điểm % so với cùng kỳ, nếu loại trừ tác động của giá cả thì chỉ giảm 1 điểm %.

Tăng trưởng thương mại trên thế giới tăng chậm lại, nên xuất nhập khẩu của

Trung Quốc cũng giảm mức độ tăng, xuất khẩu tăng 10%, nhập khẩu tăng 12% (mức tăng của năm trước lần lượt là: 18% và 21%) thặng dư thương mại khoảng 200 tỷ USD, giảm 12% so với cùng kỳ.

GDP tăng 8,5% giảm nhẹ so với tốc độ tăng 2008;

Giá tiêu dùng dân cư sẽ tăng khoảng 2%.

“Năm 2010, hệ thống chính sách kích cầu nội địa của Chính phủ sẽ được hoàn thiện hơn, hiệu quả chính sách thúc đẩy nội địa sẽ được lan toả hơn so với 2008, bước đầu hình thành cục diện phát triển kinh tế chủ yếu dựa vào kích cầu trong nước, kinh tế Trung Quốc sẽ bắt đầu một chu kỳ khôi phục và phát triển mới” ■

⁽¹⁾ Ở Nhật Bản, việc theo dõi TTBĐS với trên một vạn điểm rải trên khắp đất nước nhằm thu thập các thông tin về giá BĐS đã được thực hiện thuộc các loại BĐS theo mục đích sử dụng khác nhau: thương mại, công nghiệp, nhà ở, khu vực quy hoạch để trở thành khu thương mại, công nghiệp,...

Tài liệu tham khảo

Báo cáo “Ảnh hưởng của khủng hoảng tài chính quốc tế tới kinh tế Trung Quốc và giải pháp ứng phó” của Trung tâm Thông tin Quốc gia Trung Quốc với Trung tâm Thông tin và Dự báo kinh tế - xã hội Việt Nam (NCEIF) ngày 16 tháng 12 năm 2008. Cần chú ý tới tính kịp thời của các thông tin cần để sử dụng trong phân tích, trong Báo cáo này có nhiều thông tin được cập nhật đến 11/2/2008. Các trường hợp khác sẽ là từ các nguồn khác sẽ có chú thích.